

הפטרת פרשת ויקרא - 'עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו'

ישעיה מ"ג, כא - מד, כג

1. תוכן ההפטרה:

דברי הנביא ישעיהו מכוונים לימי אחז מלך יהודה שביטל את עבודת הקורבנות וסגר את דלתות ביהמ"ק¹. ההפטרה פותחת בדברי חיבה לישראל: 'עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו' - עם ישראל נבראו כדי לספר ולפרסם בעולם את כבוד ה' ותהילתו², אך (כאן הנביא עובר לדברי תרעומת ותוכחה) למרות ייעודם ומעלתם זו, אין הם פונים אל ה' (אפילו בעת צרתם) אלא לעי"ז, ואף ביטלו את עבודת הקורבנות בביהמ"ק. ה' מצהיר בפניהם (פס' כ"ה) שעל אף כל זאת הוא ימחה את פשעיהם ויגאלם, אך לא מפני זכותם או זכות אבותיהם, אלא למען כבוד שמו שלא יחולל בגויים³. בפסוקים הבאים (מד, א ואילך) מתאר הנביא את ההתעוררות הרוחנית שתהיה בעת הגאולה, כאשר ה' ישפיע לעם ישראל מרוח קדשו. כתוצאה מכך יתרבה קה"ק (מבעלי תשובה ואף מגרים) כעשבי השדה וכעצי ערבה הגדלים ברוב מים. ה' מצוה את עמו (פס' ו') לזכור את גדולתו הייחודית לעומת חוסר הערך של כל האלילים, וכדי לחזור ולהדגיש את המסר הזה מאריך הנביא לפרט בפניהם את סְכָלוֹתָם של יוצרי האלילים⁴ ושל הסוגדים למעשה ידיהם⁵. ההפטרה מסיימת: א. באזהרה שלא ללכת אחרי האלילים (כי תוהו המה ולא יועילו), ושלא לירא מהם ומעובדיהם. ב. בקריאה לחזרה בתשובה (עם הבטחה נוספת לסליחה ומחילה). ג. בתיאור השמחה שתמלא את העולם בגאולה העתידה.

2. הקשר לפרשה:

א. **הקורבנות:** גם ההפטרה וגם הפרשה עוסקות בעבודת הקורבנות. הפרשה - מלמדת על כמה סוגי קרבנות בסיסיים, וההפטרה - **מוכיחה** את בני"י על כך שהם מזניחים את עבודת הקורבנות, **ומלמדת**⁶ שטוב להם שישמעו בקול ה' ולא יצטרכו להביא קורבנות, מאשר שיחטאו ויביאו את הקורבנות האמורים בפרשה. ב. **קשר פנימי בין ההפטרה לפרשה - שְׁבָחָם של ישראל:** בתחילת הפרשה נאמר 'ויקרא אל משה, והביטוי הלא שגרתי 'ויקרא' מבטא חיבה (רש"י). כך גם הפתיחה של ההפטרה מדגישה את האהבה של ה' לבני ישראל ואת העובדה שהם קשורים בה' בקשר מהותי מכוח היותם 'עם זו יצרתי לי'. יש לשים לב גם לעובדה שהפסוק לא משתמש כאן בביטוי הרגיל 'בְּרָאֲתִי', אלא אומר 'עם זו יצרתי לי', זאת כדי להורות שהאהבה של ה' לבני ישראל היא לא רק קשר נשמתי, אלא קשר עם **הצורה הפרטית** של כל אחד מישראל, כולל כל היבטי המורכבות הפיזית והנפשית של האדם. יתר על כן, העובדה שהפסוק אומר 'עם זו יצרתי לי' בהכללה, ללא כל הבהרה נוספת, מלמדת שקשר החיבה הזה קיים **ללא תנאי**, מבלי הבט על מעמדו הרוחני של האדם. רעיון זה מבהיר גם קושי בחלק השני של הפסוק - 'תהילתי יספרו'. במבט ראשון, הוודאות שבה נאמרו הדברים ('תהילתי יספרו') נראית שלא במקומה: איך אפשר להיות בטוחים שבני ישראל אכן ישבחו את ה' ואולם ע"פ האמור ניתן להבין, כי כיון שבני ישראל קשורים בקשר 'עצמי' ומהותי עם ה', **לכן עצם הקיום שלהם, לכל אורך (ולמרות) ההיסטוריה הארוכה והקשה שלהם, הוא למעשה סיפור של שבח לה'.** הדבר נכון במיוחד בדורנו, הדור שלאחר השואה, כאשר כל יהודי יחיד הוא, פשוטו כמשמעו, נס חי שימספר את השבחי של ה'⁷.

¹ ע"פ רד"ק ומצו"ד לפס' כ"ג.

² וכן מצינו בתהילים פסוקים רבים על חובת ההילול לה', כגון: לד, ב. עא, ו. ק, ד. קג, לה. קה, מה. קו, א. קמה, ב. ויש שמנו את ההילול לקב"ה כמצות עשה - ראה חרדים יג, יג שלמד זאת מה"פ בדברים י, כא 'הוא תהילתך והוא אלוקיך' (דברי ה'חרדים' מתייחסים לקריאת ההלל שלדעת הסמ"ק נמנה במנין תרי"ג המצוות ונלמד מפסוק הנ"ל, בשונה מדעת הרמב"ן שהלל הוא ענף ממצות שמחת הרגל).

³ בענין זה ראה גם הפטרת פי פרה.

⁴ ראה גם לעיל מא, ה (הפטרת פי לך לך).

⁵ בתקופה ההיא רוב בני האדם האמינו שיש באלילים \ בכוחות הטבע אפשרות להועיל לעובדיהם אם יעבדו כראוי (וכן המציאו ובנו פסלים, באמרם שהכוח מלוּבש בפסל ההוא). היה ברור להם שהם מוקפים בכוחות ובאלילים בעלי בחירה להיטיב או להרע והיה קשה להם מאד לקבל את דברי הנביאים ולא להתייחס לאלילים (ע"פ 'חזון הנביאים'. וראה גם הקדמה להפטרת פי כי תשא).

במובן הרחב (והאקוטואלי), ענין עי"ז כולל כל ייחוס כוח ויכולת השפעה לגורם כלשהו מלבד הבורא, ועד שאפילו אדם שמאמין בה', אם הוא חש שגורל פרנסתו וכיוצא"ב נקבע בידי גורם ארצי, או שמדמה בנפשו כי עסקיו וחכמתו הם מקור כוחו ועצמתו, ומעניק להם ערך רב, הרי זו כעין עי"ז 'בְּדָקוֹת' (לקו"ש ח"א פי ויקהל סעיף ה' ואילך).

במשמעות עמוקה, ענין העי"ז כולל: א. גאווה וגסות הרוח, כדברי חז"ל בגמרא (סוטה ד, ב ואילך) "כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עי"ז... כאילו כפר בעיקר... כאילו בנה במה (לעי"ז), כדכתיב (דברים ח, יז) 'ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך גוי'... כל אדם שיש בו גסה"ר ראוי לגדעו כאשר ה'". ב. כל דבר שהוא זר ומנוכר לתורה ומצוות ולדרך ה', והוא היפוכה של קדושה (ראה תניא פרק כ'), וכפירה בעי"ז היא ההתמסרות המוחלטת להקב"ה ועבודתו תורתו ומצוותיו מתוך עול מלכות שמים.

⁶ לבוש ס"י תרפ"ה.

⁷ ע"פ תורת מנחם ש"פ ויקרא תשי"ג. ושם מוסיף "ובמילא מובן שכל מי שמדבר נגד יהודים ומרחיק אותם בדבריו - גם אם מדובר ביהודי יחיד, ואפ"י במי שאינו שומר תומ"צ בשלימות - הרי הוא פוגע במלך (הקב"ה) עצמו שבחר בהם, וכמפורש בכתוב (ראה זכריה ב, יב) 'כל הנוגע בהם כנוגע בבבת

חלק א': תוכחה לישראל על שה' יצַרם לעובדו ולא עבדוהו

- א. מהו תפקיד ישראל בעולם? (פסי כ"א) _____ 8.
- ב. מה הם שתי טענות ה' על ישראל המבוארות בפס' כ"ב ובתחילת פס' כ"ג (מצו"ד)? 1. _____
2. _____ 9.

הקדמה לשאלה הבאה: 1. 'מִנְחָה' היא קרבן העשוי מקמח (ראה פרשתינו ב, א ואילך). אדם המתנדב קרבן 'מנחת סולת' עליו להביא לביהמ"ק מדה של 'עשירית האיפה' קמח סולת. 2. סדר ההקרבה: הכהן מכניס את כף ידו לתוך קערת המנחה (כשתוך ידו כלפי מטה) ו'קומץ' ממנה כמות הנכנסת בתוך שלש אצבעותיו (כמו המכניס ידו לתוך צלחת של קיטניות ומעלה ממנה חופן) ומניחה בתוך 'כלי שרת'. 3. רק את הכמות הזו (הנקראת 'קומץ') מעלים ומקריבים ע"ג המזבח. לפני ההקרבה יש להניח על הקומץ כמה גרגרי 'לבונה' (מין תבלין, שהיה גם אחד מסממני הקטורת). 4. הקמח הנשאר ניתן לכהנים (והם מכינים ממנו מיני מאפה שונים) לאכילה. 5. ניתן לנדב גם מיני מאפה ('לחם מצות' או 'רקיקי מצות') וכן מנחה על מחבת ו מרחשת. ראה פרשתינו שם).

ג. אני לא ייגעתי אתכם אך אתם ייגעתם אותי:

1. (השלם ע"פ סוף פס' כ"ג ובהקדמה לשאלה זו) אני לא ייגעתי אתכם במנחה ובלבונה, שהרי - _____
- (השלם ע"פ פס' כ"ד ומצו"ד) ואף לא ב'קֶנֶה' לקטורת, כיון - _____
2. 'הַעֲבֹדְתָנִי . . . הוֹגַעְתָּנִי . . . בְּמַה הִטְרִיחוּ בְנֵי־אֱתָנָה אֶת ה' (לפי לשון הפסוק) _____ 10.
3. איזו טרחה (כביכול) גרמו עוונות ישראל לקב"ה? (מצו"ד ד"ה 'אך העבדתני') _____

חלק ב': ה' מוחה פשעיהם למענו ולא מכוח זכויותיהם. ה'משפט' שבין ה' לבין בני"י.

- א. מדוע ה' מוחה פשעי ישראל? (השלם ע"פ רש"י ומצו"ד לפס' כ"ה) לא מפני _____
- אלא כדי _____ (מה מוסיף הכתוב במילים 'וחטאתיך לא אזכור' _____ מצו"ד).
- ב. מדוע נכפל 'אנכי' בפסוק? (התבונן בדברי מצו"ד) _____
- ג. כתוב את המשפט הבא **בלשון הפסוק** (פס' כ"ו) 'בוא ונשמע את תביעותיך כלפני' _____
- ד. באר את לשון הפסוק ע"פ המצו"ד: '**הזכיריני**'. מה נזכיר לה'? (מצו"ד) _____
- נ' **נישפטה יחד**'. מהו המשפט? (לדעתך) _____ 11.
- ס' **ספר אתה למען תיצדק**' כלומר (מצו"ד) - _____ 12.
- ה. **אביך הראשון חטא** (פס' כ"ז). מי הוא 'אביך'? ובמה חטא? _____
- לרש"י** ('אביך' הוא אברהם אבינו, שאמר¹³ במענה לבשרת הארץ) - _____ **ולמצו"ד** - _____

עינו"י (של הקב"ה, כביכול). ראה גם ישעיה פ"ו (הפטרות פ' יתרו). ויש להוסיף: עם ישראל הם כגוף אחד, ולכן הפוגע אפ"י ביחיד הוא כפוגע בכל עם ישראל - בבת עינו של הקב"ה. יש לאמץ גישה חיובית: ללמד זכות ולדבר בשבחם של ישראל, ולעוררם להתחזק בשמירת התומ"צ כחלק מיעם זו יצרתי תהילתי יספרו.

⁸ הרד"ק מחלק את הפסוק לבי' ענינים: א. יצרתי (אותם) להיות לי לעם. ב. והם יספרו תהילתי על הניסים שאעשה להם, אך במדרש (במדב"ר ה, ו) משמע כמ"ש רש"י ומצו"ד: ישראל נבראו **כדי** לומר תהילתו של הקב"ה (עד"ז בילקו"ש משלי רמז תתקנ"א ועוד).

⁹ מפס' כ"ב למדו חז"ל הלכה (יומא יט, ב): תניא ר"א חסמא אומר 'הקורא את שמע ומרמו (לחבירו) בעיניו ומקרץ בשפתותיו ומראה באצבעו, עליו הכתוב אומר (כאן) **'ולא אותי קראת יעקב'** (שהרי אינו נראה כקורא ק"ש אלא כעוסק בעניניו). ובשו"ע או"ח סג, ו' נראה כקורא (ק"ש בדרך) עראי, ובשועה"ר שם ס"ז הוסיף 'ואפילו לצורך מצוה' (וזהו בפרשה ראשונה של ק"ש. עיי"ש). ובמדרש (מובא בב"י ס"י נ"ו וקכ"ה, וכן בשועה"ר נו, ז. קכה, ב): המדבר בין קדיש לברכו, או באמצע קדיש או קדושה וכו' עליו הכתוב אומר 'ולא אותי קראת יעקב וגו'.

ועל מ"ש '**כי יגעתי בי ישראל**' אמרו (ילקו"ש ישעיה תנ"י מפתחתא דאיכ"ר, ומובא כאן בתרגום מארמית-): אדם עוסק במלאכתו כל היום ואינו עייף, וכשאומרים לו 'בוא להתפלל' נעשה עייף ואומר שאינו יכול להתפלל (ולאידך גיסא מסופר על חסידים וצדיקים שהיו בעלי מכאובות חולשה וחולי, ובשעת התפילה ועסק התומ"צ היו 'מחליפים כח' (ראה ישעיה מ, לא) ומתגברים כארי בכל כוחם לעבודתו ית'. ראה 'תורת הפרשה').

¹⁰ וכן אמר (לעיל א, יד) 'היו עלי לטורה, נלאיתי נשוא', כי החטאים והעוונות היו עלי למשא כבד (רד"ק). בשונה מבריאת העולם שהיתה ללא עמל וייגיעה, כמ"ש (לעיל מ, כח) 'בורא קצות הארץ לא ייעף ולא יגע' (ע"פ איכה זוטא פ"א. ילקו"ש איכה רמז תתרי"ז).

¹¹ והרד"ק כתב 'נישפטה יחד' אני ואתם, אם הכינתך כפי פשעך, או אם מחיתי אותם לך.

¹² והוסיף הרד"ק: רוצה לומר, שאפילו (אם) תספר אתה, אם תספר את האמת לא תצדק (בדין), ואפילו (אם) לא תספר כל חטאתיך ולא תספר כל צדקותי. ובמדרש (פסיקתא) 'אמר הקב"ה אני חפץ שתזכרו בדין (ולא תאבדו בעוונכם ובפשעכם), בוא וראה שנים נכנסים לדין, זה משתק את בעל דינו ואומר 'איני ראשוני' וחבירו אינו מניחו אלא אומר 'איני ראשוני', והקב"ה בזמן שאמר לישראל 'בואו ונישפטה יחד' כדכתיב (כאן) 'הזכיריני נישפטה יחד' . . . אמר להם הקב"ה 'אימרו אתם תחילה . . . אם ניצחתם אותי אני מְשַׁתְּפֶרְךָ' (מרו"ח).

¹³ ראה בראשית טו, ח. רש"י ושפ"ח שם פס' ו' (כוונת הפסוק: אם עם ישראל ינסו להכחיש ולומר 'לא חטאנו', יאמר להם 'איך תאמרו 'לא חטאנו', והנה (אפילו) אביך הראשון חטא וכו'. ע"פ רד"ק).

ו. ומליציק פשעו ביי (שם). 1. מי הם המליצים' (מליצי היושר שעליהם בניי סומכים)? 2. במה פשעו?

לרש"י - ולמצו"ד -

ז. אני לא חייב לכם דבר.. - כיצד נדחים היתביעות' של בניי שהזכרת בתשובה ג - ד? (ע"פ פסי כ"ז ומצו"ד)

ח. ואחלל¹⁴ שרי קודש וגו' (פסי כ"ח). מדוע סובלים 'שרי הקודש' שבישראל?

ואתנה וגו' (השלם ע"פ סוף פסי כ"ח ומצו"צ) ה' נתן (מסר) את ישראל: ל- _____ ול-¹⁵ _____

חלק ג': ה' מביטח לישראל שיגאלם וישפיע עליהם מרוחו הטובה (התעוררות אמונה ותשובה)

א. ועתה שמע יעקב וגו' (פסי א'): מה רוצה הנביא שנשמע: לרש"י _____ ולמצו"ד¹⁶ _____

ב. מה הם דברי החיבה בהם פותח הנביא לישראל? (פסי ב' ומצו"ד)

_____ (ומה משמעות התואר 'ישורון' - לעם ישראל - המופיע בסוף פסי ב'? (מצו"ד) _____)

ג. מה היא ההבטחה לעתיד לבוא הכתובה בפסי ג' ? (משל ונמשל. מצו"ד)¹⁷ _____

ד. וצמחו בבין חציר (פסי ד') מי יצמח? (עיין בסוף פסי ג') _____¹⁸, וכיצד: לרש"י _____ ולמצו"ד¹⁹ _____

כערבים על יבלי מים (משל ונמשל): _____ מה הם ה'מים'? (ראה פסי ג' מצו"ד ורש"י) _____

ה. זה יאמר לה' אני וגו' (פסי ה'): _____

1. מהי המציאות הרוחנית המתוארת בפסי זה?²⁰ _____

2. * מי הן ארבעת הקבוצות הנזכרות בפסוק זה? ומה כל אחת מהן מכריזה? (השלם ופרט ע"פ לשון הפסוק ומצו"ד)

מי בקבוצה א'? _____ והם מכריזים - _____

מי בקבוצה ב' ? _____ (והם יקראו 'בשם יעקב', כלומר-) _____

מי בקבוצה ג' ? _____ הם מכריזים - (פ"י 'יכתוב ידו לה' _____)

ומי בקבוצה ד' ? _____ והם - _____

חלק ד': ה' הוא האלוקים ואין בלתו. האלילים יוצריהם ועובדיהם כולם הבל.

הקדמה: מפסוק ו' ואילך מאריך הנביא: 1. בגנות הע"ז 2. בבחירת ה' בישראל.

תוכן הנבואה²¹: על עמ"י לסמוך ולהשען רק על ה', כי רק הוא אומר ועושה וחווה את העתידות. אין לעמ"י לדאוג מפני

הגויים הבוטחים באלילים, שהרי אין באלילים כל כח, ואינם יודעים את העתידות. על ישראל לזכור זאת, ולהאמין שה'

שבחר בהם ימחה את פשעיהם ויגאלם.²²

א. מהי הצהרת ה' בפסי ו'? _____²³

ב. השלם ובאר ע"פ פסי ז' ומצו"ד: ומי כמוני יקרא - _____ (כאילו כתוב: מי יקרא ויכריז שהוא - אלוקים כל יכול - כמוני).

¹⁴ האות ו' בפתח (ולא בקמץ), כי אינו בלשון עבר אלא בלשון הווה - תמיד, ופירושו: בכל דור ודור מחלל (-מוסר) שרי הקודש של ישראל ביד האויב בעוון העם (ע"פ רד"ק).

¹⁵ הטובים (-הצדיקים) נספים בעוון הרעים (-הרשעים), ומכל מקום אין ה' מכלה את ישראל לגמרי ח"ו (ע"פ רד"ק).

¹⁶ וכן הוא בתנחומא בשלח סט"ו.

¹⁷ לפי רד"ק, יש ב' ענינים במשל המים שבפסי זה: א. לעתיד לבוא תחזור הנבואה שפסקה מישראל, וה' 'ישפוך' אז רוח נבואה (גם) על כל עמ"י (ראה יואל ג, א, עמוס ח, יא, ובכ"מ). ב. ה' 'ישפוך' על עמ"י ברכה של ישועה ורוב טובה (גשמית, בשובם לארצם) - כל הטוב שהובטח לזמן הגאולה.

¹⁸ מהפסוקים הבאים נראה שהכוונה לריבוי וצמיחה רוחנית ולא לריבוי ילודה (בלבד). והוסיף הרד"ק: המשילם לחציר ('וצמחו בבין חציר'. שהוא דשא ועשב. מצו"צ לתהילים קמו, ח) לרוב מהירות צמיחתם (כחציר הצומח במהרה).

¹⁹ יש גורסים בדברי רש"י 'בתוך אדום'.

²⁰ כל אחד מהנשואים בישראל (ראה רד"ק) ירצה להשתייך ואף לבטא (לפי דרכו) את השייכות שלו לה' ולעם ישראל.

²¹ יש לומר שהתעוררות התשובה הרוחנית תבוא כתוצאה מיקול השופר הגדול, שה' ישמע כדי לעורר את בניי בתשובה (ראה ישעיהו כז, יג - הפטרת פי שמות), אלא שכאן נמשלה ההערה (ממרום) ליציאת 'מים' וינוזלים על צמא ויבשה (וראה דברי הרד"ק שהובאו לעיל).

²² ע"פ 'חזון הנביאים'.

²³ חלק מהדברים מכוונים לתקופת עליית בניי מגלות בבל ובניית ירושלים ברשות המלך כורש (שם).

²⁴ מדגיש כאן: א. 'מלך ישראל וגואלי' - שבזמן הגאולה יהיה ה' לבדו מלך על ישראל, ולא יהיו ברשות מלכי הגויים. ב. 'ה' צבאות' - שהוא אדון צבאות מעלה ומטה, ובידו הכח והיכולת להוציאם מהגלות. ג. 'אני ראשון' . . ומבלעדי וגו' - שכוחם של צבאות מרום (מלאכים כוכבים וכו') הוא רק ברשותו וברצונו של מקום ב"ה (בכך בא לבטל את אמונת עו"ז).

- וְיִגִּידָהָ וְיַעֲרֹכֶהָ לִי** (מה שנעשה בגי' זמנים): (א) **משומו עם עולם**
- (ב) **ואותיות** (ג) **ואשר תבואנה יגידו למו** ²⁴
- ג. לפי **רש"י**: 1. על איזה עתידות מרמז כאן (ד"ה 'ואשר') ²⁵ 2. מהו 'ואותיות'?
- ד. בפס' ח' אומר הנביא שאין לפחד. ממי / ממה? לרש"י - ולמצו"ד - ומדוע? (הלא מאז וגו')
- ה. **כולם תוהו** - מי? ומדוע? (פס' ט' ומצו"ד) , **וחמודיהם** (בל יועילו) - מי? מדוע נקראים כך?
 (י'ועדיהם גו"י) **למען יבושו** - מי? וכיצד?
- ו. **'אתם עדי'** (פס' ח'). **'עדיהם'** (פס' ט'). מי הם העדים בכל אחד מן הפסוקים ועל מה הם מעידים?²⁶
 בפס' ח': ²⁷
 בפס' ט': **לרש"י** - **למצו"ד** -
- ז. באר את הפסוקים הבאים בלשונך:
 פס' י' (מי יצר וגו'. מצו"ד)
 פס' י"א (יהן כל חבריו יבושו. חבריו של מי יבושו?) לרש"י - למצו"ד -
 (שם י'וחרשים המה מאדם'. מצו"ד)
 ז. **יתקבצו כולם וגו'**. מי? (מצו"ד שם) , על מה ידונו באסיפה זו?

הקדמה: בפסוקים הבאים לועג הנביא לעושי הפסל. את הפסלים ניתן לייצר מחומרים שונים: 'מעץ או מאבן או מברזל או בדיל או כסף או שאר מתכות, [וכולם] בכלי ברזל יעשו אותם' (רד"ק. ולכן ה'מעצד' - הנזכר בפסוק זה הוא נחוץ לכל יוצרי הפסלים).

- ח. איזה כלי מכין 'חרש הברזל' בתחילת מלאכתו? (פס' י"ב מצו"ד ומצו"צ) כיצד מכינו? (לפחות 2 פרטים ע"פ מצו"ד)
 (אבל לרש"י ד"ה 'ופעל', מ"ש 'ופעל בפחם וגו' אין הכוונה להכנת ה'מעצד' אלא להכנת _____).
- ט. באר את **סוף פס' י"ב** (גם רעב ואין כח וגו') לפי רש"י - ולפי מצו"ד -

בפסוקים הבאים יפרט הנביא את תהליך יצור הפסלים **מעץ**:

- י. בתחילה: **נָטָה קו** (באר ע"פ מצו"ד פס' י"ג ד"ה 'חרש') - אח"כ: **יתארהו בשָׁרָד** - וע"פ זה: **יעשהו במקצועות** (מצו"צ ומצו"ד) - וכל מטרת עשייתו היא: **לשבת בית** (מצו"ד) -
- יא. מה משותף לכלים 'קו', 'מקצועות' ו'מחוגה', הנזכרות בפס' י"ג?
- יב. במה עוסק פס' י"ד? (מצו"ד) - ציין שמות האילנות הנזכרים בפס' זה: ²⁸ במה שונים 'תִּרְזָה' ו'אלון' מ'ארזים'? (2 פרטים במצו"ד)
- יג. **נטע אֹרֶן**: **וגשם יגָדל**:
 יד. כתוב את ה'אבסורד' המתואר בפס' ט"ו
 טו. בפס' טז - יז ממשיך ללעוג על עובדי ע"ז. פרט -
 טז. **כי טח מראות** (-מלראות) **עיניהם וגו'** פירוש:

²⁴ פי' 'למו' כמו 'להם' מצו"צ (ופירושו - בעבורם, לצדק את עצמם. ע"ד מ"ש בפי' האזינו לב, לב). ורד"ק פי' 'לנו' (וכן תרגם אונקלוס בפי' ברכה לג, ב' יזרח משעיר **למו** . . . אש דת **למו**).

²⁵ בענין כורש - ראה לקמן פס' כ"ח.

²⁶ העדים שבפס' ח' מעידים על אלוהים (הקב"ה), אך העדים שבפס' ט' (האלילים) מעידים על בושת עובדיהם (לרש"י), או על עצמם (שאינן בהם ממש. למצו"ד).

²⁷ רש"י ומצו"ד פירשו שהעדוה היא על מעמד הר סיני, אך רד"ק פירשו: א. על העתידות שנמסרו לבניי (בנבואה) ונתקיימו (וכן פי' רש"י ומצו"ד עה"פ לעיל מג, י 'אתם עדי נאום ה'). ב. על הניסים והנפלאות שעשה ה' לעיניהם. בתורת החסידות מבואר (ראה לקו"ש חי"ט עמ' 95 ושי"ט) שבניי הם 'עדים' (גם) על מציאות הבורא **עצמו**: על דבר גלוי אין צורך בעדות, וגם על 'מילתא דעבידא לאגלווי' (דבר העתיד להתגלות) אי"צ בעדות גמורה, אלא רק על דבר הנסתר לגמרי. וכאשר יהודי עובד את הקב"ה (בקיום התומ"צ) במסירות נפש ללא כל חשבונות שכליים (שזה נובע מצד התקשרות עצם נשמתו עם הקב"ה), בכך הוא 'מעיד' ומגלה את הקב"ה (עצמותו יתברך) בעולם.

²⁸ מיני עצי סרק שמהם היו מכינים פסלים 'נאים' וחזקים.

- על מי מדובר? ומה אינם רואים / מבינים? (פסי יח - יט ומצו"ד) _____
- ז. **לכול עץ אסגוד** (פסי י"ט) פ"י לרש"י - _____ ולמצו"ד (ומצו"צ) - _____
- ח. **רועה אפר** (פסי כ) מי הוא? ומדוע נקרא כך? _____ ולפי פ"י ב' ברש"י _____
- _____ **לב הותל הטהו פ"י** _____
- ט. כיצד יכל להנצל מהסתת יצרו? (ע"פ סוף הפסוק) _____

חלק ה': ה' פונה ומבקש מישראל עמו שלא יעזבוהו, ומבשר את גאולתם העתידה

- א. **זָכַר זאת אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וגו'** (פסי כ"א). מה חובה על כל איש מישראל לזכור? _____²⁹
- ב. **לא תִנְשְׂנִי פ"י** _____ וזה נאמר בהמשך לפסוקים שלפניו (מצו"ד): _____
- ג. **'מחיתי כעב פשעיד'** (פסי כ"ב) פ"י: _____ ומדוע כופל: כעב / כענן? (מצו"ד): _____³⁰
- מדוע לאחר ש'מחיתי וגו'' נדרש שוב 'שובה אלי'? (ראה הערה) _____
- ד. **באר: רְנוּ שָׁמַיִם כִּי עָשָׂה ה' גו'** (פסי כ"ג ומצו"ד) _____³¹ 'הריעו תחתיות ארץ' מי הם? (מצו"ד) _____
- _____ **ובישראל יתפאר מי יתפאר?** על מה? וע"י מי? (ע"פ לשון הפסוק + מצו"ד) _____

(עד כאן הפטרת פ' ויקרא)

חלק ו' (סיום פרק מ"ד): ישעיהו ממשיך בתיאור גדולת ה', וחווה את (התחלת) בניית ירושלים ע"י המלך כורש

- א. * **הסבר את דברי ה' שבפס' כ"ד** (ואת הקשר בינם ובין הנאמר בפסוקים הבאים) _____³²
- ב. **באורי מילים** (מצו"צ ומצו"ד פסי כ"ד): 'רוקע הארץ' _____ (פסי כ"ה) בדים _____ יהולל / יסכל _____
- ג. כיצד משטה הקב"ה בחוזה הכוכבים ובקוסמים? (פסי כ"ה) _____³³
- ד. * (פסי כ"ו) **'מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישרים'**. מי הוא 'עבדו' ומי הם 'מלאכיו'?
 לרש"י - _____ ולמצו"ד - _____
- ה. * **'האומר לירושלים וגו''**. מי הוא האומר? ומה הם דבריו? (מצו"ד) _____
- ו. **'האומר לצולה חרבי ונהרותיך אוביש'** מי נקראת 'צולה'? ומדוע?
 מי הוא 'האומר' (בפסוק זה)? ומה הם דבריו? (פסי כ"ז ומצו"ד) _____
- ז. * **'האומר לכורש רועי וכל חפצי ישרים, ולאמר לירושלים וגו''**. מי הוא **כורש**? ומה יעשה עבור בניי (ע"פ ידע כללי) _____
 מי הוא 'האומר' (בפסוק זה)? ומה הם דבריו? (פסי כ"ח ומצו"ד) _____
- ח. _____³⁴ **ומהו 'והיכל תיוסד'** (מצו"ד בסוף הפסוק) _____
- ח. ישעיהו מתנבא על **כורש**. כמה שנים יעברו (לדעתך) מימי ישעיהו עד ימי כורש? (ישעיהו חי כמאה שנה לפני חורבן בית ראשון) _____

²⁹ בספר התניא ריש פרק מ"א: 'ברם צ"ל לזכרון תמיד ראשית העבודה...'. (-קבלת עול מלכות שמים וכו'). ובתנ"כ רבה (פ"א) מובא שיש לזכור (גם) את 'כל טובות וצדקות שעשה הקב"ה עם ישראל, מיום שבחר באברהם אבינו עד אותה שעה' (שהוא עומד בה), וכמצות הכתוב (דברים ח, ב) 'וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך אשר הוליכך ה' אלוקיך זה ארבעים שנה וגו''.

³⁰ ובספר התניא (אגה"ת פ"ז): המשיל הנביא (את) החטאים לענן המאפיל (את) אור השמש, כמ"ש 'מחיתי כעב פשעיד' הם עבירות חמורות [המבדילים] בין פנימיות השפעת שם הוי' לנפש האלוקית, כהבדלת ענן **עב** וחשוך המבדיל בין השמש לארץ ולדרים עליה עדי"מ, 'וכענן חטאותיך' הן עבירות קלות שאדם דש בעקביו, המבדילים כהבדלת **ענן קל** וקלוש עדי"מ. עוד כתב שם (בפרק י'): מ"ש (אח"כ) 'שובה אלי כי גאלתיך', פ"י כי מאחר ש'מחיתי כעב פשעיד' היא העברת הסטרא אחרא, 'וגאלתיך' מן ה'חיצונים' בהתעוררות רחמים עליונים ב'אתערותא דלתתא' ב'יתשובה **תתאה**, אזי 'שובה אלי' ב'יתשובה **עילאה**' [כמבואר בספר הזוהר שלאחר 'יתשובה **תתאה**' שבה הדגש הוא על עזיבת החטאים וכו', נדרשת 'יתשובה **עילאה**' שבה הדגש הוא על דביקות וקרבה לה' ע"י עבודת התפילה ולימוד התורה].

³¹ גם בתהילים (בפרט בפרקים הנאמרים בקבלת שבת) מתוארת השמחה הגדולה של כל הבריאה בעת הגאולה: ---

³² הנביא מדגיש שבריא את העולם היתה בכח ה' לבדו (וביום הראשון לבריאה אף המלאכים טרם נבראו), וכן ממשיך להנהיג את הבריאה בכוחו לבדו (ע"פ רד"ק). והדבר מהווה הקדמה לנאמר בפסוקים הבאים, שהקב"ה יקיים את מה שמסר ע"י הנביאים, שהוא יגאל את ישראל ויבנה את ירושלים, ואף אחד לא יוכל לעכב בעדו ---

³³ ברמב"ם (הלי יסוה"ת י, ד): המעוננים והקוסמים וכיוצא ב - מקצת דבריהם מתקיימים ומקצתם אין מתקיימים... ואפשר שלא יתקיים מדבריהם כלום, אלא יטעו בבל, כענין שנאמר (כאן) 'מפר אותות בדים וגו'', אבל הנביא כל דבריו קיימים וכו'.

³⁴ (ראה גם לקמן מה, א) ואכן כך אמר כורש (עזרא א, ב) 'והוא (הקב"ה) פקד עלי (ע"י ישעיהו הנביא. רש"י) לבנות לו בית וגו''.